

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

REKENKAMERCOMMISSIE
VALLEI &
VELUWERAND

GEMEENTE
DE BILT

REKENKAMER
ZEIST

Aan Gemeenteraden van Zeist, Utrechtse Heuvelrug, De Bilt en Bunnik
Van Rekenkamercommissies Zeist, Utrechtse Heuvelrug, De Bilt en Bunnik (RKC Vallei en Veluwerand)
Datum 5 juni 2023

Onderwerp Aanbieding Rekenkamerrapport Schulddienstverlening

Geachte leden van de gemeenteraad,

Namens de vier rekenkamers die gezamenlijk onderzoek hebben gedaan naar Schulddienstverlening door de Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug (RSD), bieden wij u hierbij de resultaten aan van dit onderzoek.

Aanleiding

De rekenkamercommissies zijn in 2021 dit onderzoek naar schulddienstverlening gestart, omdat dit een groot maatschappelijk en financieel belang heeft en omdat armoede als gespreksonderwerp steeds hoger op de politieke agenda staat. Schuldenproblematiek heeft een grote impact op het welzijn van huishoudens. Daarnaast is er per 1 januari 2021 een wijziging doorgevoerd in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening die ervoor zorgt dat gemeenten eerder signalen krijgen over mogelijke schuldenproblematiek, waarna ze verplicht zijn om inwoners te wijzen op de mogelijkheden van schulphulpverlening. Dat biedt meer mogelijkheden voor vroegsignalering van schulden.

Recente ontwikkelingen als de hoge inflatie en de hoge energieprijzen drukken op de financiën van alle huishoudens. Steeds meer huishoudens komen door deze ontwikkelingen in de financiële problemen. De vraag of de gemeente de schulddienstverlening effectief en efficiënt heeft ingericht is daarmee zeer actueel.

De gemeenten Bunnik, De Bilt, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede en Zeist hebben schulddienstverlening als taak overgedragen via een gemeenschappelijke regeling aan de Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug (verder te noemen: RSD). De RSD is sinds 1 januari 2006 de uitvoeringsorganisatie van het gemeentelijk beleid op het gebied van werk en inkomen. Omdat de gemeenten voor wat betreft de schulddienstverlening samenwerken in een gemeenschappelijke regeling vloeide hier logisch uit voort dat de lokale gemeentelijke rekenkamercommissies ook samenwerkten in dit onderzoek.¹ Het onderzoek is gericht op de schulddienstverlening zoals deze door de RSD uitgevoerd wordt. De taken die de gemeenten of andere samenwerkingspartners uitvoeren, zijn in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

Opzet onderzoek

De rekenkamercommissies wilden met dit onderzoek kijken in hoeverre de schuldhulpverlening door de RSD erin slaagt om mensen met schulden te bereiken en in hoeverre dit vervolgens bijdraagt aan het verminderen van schuldenproblematiek onder deze inwoners. Daarnaast is gezocht naar *best practices* die behouden moeten blijven en naar verbeterpunten. De effectiviteit van het beleid staat dus voorop, waarbij het belang van de inwoner centraal staat.

Het onderzoek is onder eindverantwoordelijkheid van de rekenkamercommissies uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut. De onderzoekers hebben dossieronderzoek uitgevoerd en gesproken met diverse betrokkenen: vijf medewerkers van de RSD, drie beleidsadviseurs van de gemeenten, twee betrokken wethouders, vier raadsleden, vijf coördinatoren van vrijwilligersorganisaties en twee vrijwilligers die ervaring hebben met helpen/begeleiden van mensen met schulden. Ook zijn 12 diepte-interviews gehouden met inwoners die op dat moment gebruik maakten van de schulddienstverlening door de RSD of die hier recent (minder dan een jaar geleden) ervaring mee hadden.

De bevindingen zijn vastgelegd in een nota. Het concept daarvan is zowel bij de RSD als bij de deelnemende gemeenten voor een controle op de feiten (het zogenaamde technische hoor- en wederhoor) teruggelegd en relevante opmerkingen zijn verwerkt. De nota van bevindingen is als bijlage bij deze aanbiedingsbrief toegevoegd. Als bijlage vindt u ook de bestuurlijke reacties van de vier colleges.

¹ Omdat de gemeente Wijk bij Duurstede ten tijde van het onderzoek geen actieve rekenkamer(commissie) heeft, is deze gemeente niet actief betrokken bij dit onderzoek. De resultaten worden wel met de gemeente Wijk bij Duurstede gedeeld.

Belangrijkste bevindingen en conclusies

Het onderzoek levert veel informatie en geeft een helder beeld van de werkprocessen die de RSD en de gemeenten hebben ingericht om invulling te geven aan de schulddienstverlening. Het onderzoek laat zien dat de RSD een professionele en betrokken uitvoeringsorganisatie is en dat de uitvoering van de schulddienstverlening qua proces over het algemeen goed verloopt. De inwoners die ervaring hebben met de dienstverlening door de RSD, zijn daar tevreden over. Ook de samenwerking met vrijwilligersorganisaties verloopt goed. De RSD verricht veel inspanningen om mensen met schulden te bereiken en werkt steeds meer samen met netwerkpartners op het gebied van vroegsignalering.

De afgelopen jaren heeft de RSD weinig activiteiten gericht op preventie en nazorg uitgevoerd. Bij preventie gaat het om een aanpak gericht op het voorkomen van schulden. Dat kan bijvoorbeeld door budgetcursussen en door voorlichting. Bij nazorg gaat het erom inwoners handvatten te geven om beter met geld te leren omgaan na afloop van een schulddienstverleningstraject.

In hoeverre de inspanningen van de RSD ook echt resultaat opleveren, onze belangrijkste onderzoeksvraag, blijkt lastig te zeggen. Er is te weinig informatie over de resultaten van de schulddienstverlening om dit goed te kunnen beoordelen. Uit de beschikbare cijfers van de RSD kan bijvoorbeeld niet goed worden afgeleid welk aandeel van de mensen die in de schulddienstverlening terecht komen, uiteindelijk schuldenvrij is. Ook over de mate waarin de RSD effectief is in het voorkómen van problematische schulden, zijn geen harde uitspraken te doen. De rekenkamercommissies kunnen daardoor niet vaststellen of de RSD de schulddienstverlening effectief uitvoert. Dit wil overigens niet zeggen dat de schulddienstverlening in de praktijk niet effectief is, er is echter onvoldoende data/informatie beschikbaar om dit vast te kunnen stellen.

Vanuit de gemeenteraden wordt er ook niet naar deze informatie gevraagd. De beleidsdoelen zijn niet SMART geformuleerd en de informatie vanuit de RSD richt zich meer op de inspanningen dan op het resultaat. De gemeenteraden vragen bij de RSD niet naar KPI's die meer ingaan op de resultaten van de werkzaamheden van de RSD en minder focussen op de verrichte inspanningen. Deze informatie kan in ogen van de rekenkamers bijdragen aan de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraden. De raadsrapporteurs zouden bovendien meer samen kunnen werken met hun collega's uit de andere gemeenteraden.

Aanbevelingen

Op basis van de conclusies van het onderzoek doen we als rekenkamercommissies gezamenlijk vier aanbevelingen aan de gemeenteraden. Over de sturing door de gemeenteraden adviseren we de raad om:

1. naast financiële sturing, in de planning- en controlcyclus ook te sturen op de beleidsrealisatie van schulddienstverlening.
2. de colleges daarom eerst te vragen om het komende jaar duidelijke beleidsdoelen en de daarbij behorende kritische prestatie indicatoren (KPI's) te formuleren.
3. de colleges opdracht te geven om, in samenspraak met de RSD, vervolgens de informatievoorziening over schulddienstverlening te verbeteren. Het gaat dan om informatie over het behalen van de beleidsdoelen.

Over de uitvoering door de RSD adviseren we de raad om:

4. de colleges te vragen om in de volgende beleidscyclus de RSD opdracht te geven in het beleid en in de uitvoering meer aandacht te geven aan preventie en aan nazorg.

Werkconferentie – U komt toch ook?

Graag gaan we over onze bevindingen in gesprek met de gemeenteraden, colleges, de betrokken ambtenaren en de RSD en andere betrokken organisaties. Een gezamenlijk onderzoek vanuit meerdere rekenkamers over een onderwerp waarop in de regio samengewerkt wordt, vraagt om een gezamenlijk gesprek. We organiseren daarom een werkconferentie op 28 juni 2023 vanaf 19.30 uur in het gemeentehuis in Zeist, het Rond 1. Een mooie kans om kennis te nemen van ons onderzoek en om de mensen uit de regio te ontmoeten. U bent van harte uitgenodigd! Bij deze brief vindt u de uitnodiging met meer informatie. Na afloop van de gezamenlijke werkconferentie is het aan elk van de betrokken gemeenteraden om zelf het eigen vervolgproces voor behandeling van een rekenkamerrapport te volgen.

Met vriendelijke groet,

De voorzitters van de Rekenkamercommissies van Zeist, Utrechtse Heuvelrug, De Bilt en Bunnik